

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής :

Αναδρομή

Τα πρώτα λογοτεχνικά κείμενα της Νέας Ηπείρου, που ονομάστηκε Αμερική από το όνομα του Αμέρικο Βεσπούτσι που την εξερεύνησε κι όχι από τον Κολόμβο που την ανακάλυψε, είναι τα χρονικά της Κατάκτησης. Κατακτητές όπως ο Ερνάν Κορτές και ο Μπερνάλ Ντίας ντελ Καστίγιο για το Μεξικό και άλλοι για τη Νότιο Αμερική διηγούνται τις περιπέτειες της Κατάκτησης, όπως και οι Ινδιάνοι απ' τη δική τους μεριά, διηγήσεις μεταφρασμένες από τον λόγιο Μιγκέλ Λεόν Πορτίγια το 1959 αλλά και από τον πρώτο μιγάδα, που έγραψε, τον Ίνκα Γκαρσιλάσο, το 1608, 1616. Επίσης, κατά τη διάρκεια της Αποικιοκρατίας, έχουμε αρκετούς «ντόπιους» συγγραφείς, από τους οποίους ο πιο σημαντικός είναι μια γυναίκα κατά τον 17^ο αιώνα (1648-1695), αριστοκράτισσα, λογία και μοναχή, η Σορ Χουάνα Ινές ντε λα Κρους στο Μεξικό. Οι κριτικοί, έχουν κάνει περιοδολογήσεις της Λατινοαμερικάνικης λογοτεχνίας που περιλαμβάνουν κατόπιν την περίοδο της Ανεξαρτησίας (1780-1825), εκείνη του 19^{ου} αιώνα όπου κυριαρχεί ο **ρομαντισμός** (1825-1880) και τέλος εκείνη του 20^{ου} αιώνα με κύριο ρεύμα το **μοντερνισμό** (1880-1920). Ο μοντερνιστής στη Λατινική Αμερική είναι μόνο καλλιτέχνης (και όχι πολιτικός) κι αναζητεί **το ωραίο**. Προέρχεται από την αστική τάξη (όπως και οι προγενέστεροι λογοτέχνες) αλλά μισεί την αστική κοινωνία και την αποφεύγει. Ο μοντερνισμός έχει δύο πηγές και οι δύο γαλλικές : τον **παρνασισμό** και τον **συμβολισμό**. Όπως έλεγε κι ο ποιητής Ρουμπέν Δαρίο από τη Νικαράγουα (1867-1916), ανανεωτής της ισπανικής γλώσσας και κυριότερος εκπρόσωπος του μοντερνισμού «η γυναίκα μου είναι από την πατρίδα μου, η ερωμένη μου από το Παρίσι». Η ανανέωση που επέφεραν οι νέοι ποιητές όπως ο Δαρίο στη λογοτεχνική γλώσσα της Αμερικής, συνίσταται στο ξεκαθάρισμα της γλώσσας από την έμφαση, κάνοντάς την ευθεία και «κουβεντιαστή», παρά διάφορες επιτηδεύσεις. Χρησιμοποιούν το σονέτο, τον Αλεξανδρινό δεκατετρασύλλαβο και αναβιώνει επίσης ο εννεασύλλαβος κι ο παλιός ενδεκασύλλαβος, ενώ ξανανιώνει το γερασμένο λατινικό εξάμετρο. Άλλοι μοντερνιστές υπάρχουν στο Μεξικό, τη Κολομβία, το Περού, την Αργεντινή.

Άλλη υποπερίοδος του 20^{ου} αιώνα είναι η λεγόμενη **Εθνική Αμερικανική Σκέψη** που αρύεται τη καταγωγή της από την Μεξικανική Επανάσταση 1910-17 κατά της ολιγαρχίας και των Αμερικανών που την υποστήριζαν. Έχουμε επίσης και την Πανεπιστημιακή μεταρρύθμιση στη Κόρδοβα της Αργεντινής το 1921, όπου οι μικροαστοί φοιτητές εξεγείρονται ενάντια στην ολιγαρχία. Στην λογοτεχνία, έχουμε έναν εσωτερικό και περιγραφικό λυρισμό κι αργότερα πρωτοποριακό και υπερρεαλιστικό, ενώ αναπτύσσεται και τα ιθαγενιστικά κείμενα, ιδίως το μυθιστόρημα, όπου η ζούγκλα, το γηγενές στοιχείο και οι πολιτικοί αγώνες κυριαρχούν. Ας θυμηθούμε εδώ το Νερούδα που έλεγε ότι τη δεκαετία του 20 και 30 στη Χιλή «γεμίζαμε τα κεφάλια μας με τις τελευταίες αφίξεις βιβλίων και περιοδικών που έφερναν τα υπερωκεάνια». Τμήμα του **ιθαγενισμού**, δηλαδή του κινήματος υπέρ των μη λευκών φυλών, είναι και ο **νεγριζμός** που ανέπτυξε κυρίως ο ποιητής Νικολάς Γκιγιέν στη Κούβα και το ιθαγενιστικό μυθιστόρημα κυρίως στις δημοκρατίες των Άνδεων (Περού, Εκουαδόρ, Βολιβία). Στο Μεξικό, ο Χοσέ Βασκονσέλος, μετέπειτα υπουργός Παιδείας, ξεκινά από έναν επαναστατικό μεξικανισμό, ιθαγενισμό και κοινωνισμό με το βιβλίο *La rása cóσμικα* (1925), όπου η Λατινοαμερικάνικη φυλή είναι το κέντρο του κόσμου, για να καταλήξει δυστυχώς στο τέλος της ζωής του σε ένα καθολικό συντηρητισμό και ισπανισμό. Στη Κούβα ο κοινωνιολόγος και δοκιμιογράφος Φερνάντο Ορτίς (1881-1969) ερευνά τη ζωή του έθνους και τη ζωή των νέγων και δημοσιεύει το 1940 το μνημειώδες βιβλίο του «Κουβανική Αντίστιξη του καπνού και της ζάχαρης» με πρόλογο του Μπρονισλάβ Μαλινόφσκι. Στη Κολομβία, ο Χερμάν Αρσινιέγας (1900-2000) εκλεκτός ιστορικός, αναλύει σε ένα εξαιρετικό βιβλίο την «Βιογραφία της Καραϊβικής», 1945, κάτι ανάλογο με το βαρυσύμαντο έργο του Μπρωντέλ για τη Μεσόγειο.

Το μοντέρνο μυθιστόρημα επηρεάζεται στο Μεξικό από τη Μεξικανική Επανάσταση, στη Κεντρική Αμερική κυρίως με τον Μιχελάνχελ Αστούριας, Βραβείο Νόμπελ 1967, από τα κοινωνικά προβλήματα και τον εξωτισμό του τοπίου, το ίδιο και σε άλλες χώρες όπως στη Κολομβία, την Παραγουάη, τη Βενεζουέλα με τον Ρόμουλο Γκαγιέγος, συγγραφέα και Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στα μυθιστορήματα του οποίου η ζούγκλα είναι ο πραγματικός πρωταγωνιστής της δράσης όπως και στην Ουρουγουάη με τον Οράσιο Κιρόγα (μεταφρασμένο στα ελληνικά) που προσθέτει και το θάνατο στα διηγήματά του.

Ο **μεταμοντερνισμός** και διάφορες **πρωτοπορίες** στη Λατινική Αμερική, έχουν να επιδείξουν εξαιρετικούς ποιητές που ασχολούνται με το θρησκευτικό αίσθημα, το χρόνο και τη μοναξιά, τον ερωτισμό και το θάνατο. Είναι η περίπτωση του Σέσαρ Βαγιέχο στο Περού (1892-1938), έναν από τους μεγαλύτερους ποιητές του αιώνα, μεταφρασμένο στα

ελληνικά από το Ρήγα Καππάτο. Στη Χιλή, πρωτοπόροι ποιητές όπως ο Βισέντε Ουιδόμπρο (1893-1948) θεμελιωτής του **δημιουργισμού** δέχεται την επίδραση του Απολιναίρ, του Τριστάν Γζαρά και του Πιέρ Ρεβερντύ. Στην Αργεντινή υπάρχει ο Μασεδόνιο Φερνάντες, ποιητής που δεν έγραψε σχεδόν τίποτα (σαν τον δικό μας το Νίκο Γκάτσο) αλλά επηρέασε και «δημιούργησε» άλλους συγγραφείς με το λόγο του, από τους οποίους ο πιο σημαντικός είναι ο Μπόρχες, μαθητής και θαυμαστής του.

Όμως, στην πραγματικότητα, ο κόσμος «ανακάλυψε» την Λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία κυρίως με τους συγγραφείς της «Εκρηξης» τη δεκαετία του 60 και 70, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Σημερινή κατάσταση και τάσεις

Η σημασία της λογοτεχνίας αυτής, που γράφεται στα πάνω από είκοσι Λατινοαμερικάνικα κράτη, έχει εδραιωθεί στη συνείδηση αναγνωστών και εκδοτών στην Ευρώπη και Λατινική Αμερική, ήδη από τις δεκαετίες του 60 και 70. Σε τούτο συνετέλεσε η λεγόμενη *“Εκρηξη- (μπουμ)”* της λογοτεχνίας αυτής που είχε σα συνέπεια πληθώρα μεταφράσεων στις ευρωπαϊκές γλώσσες και την ανακάλυψη πολλών εξαιρετικών ποιητών και πεζογράφων. Ταυτόχρονα, ορισμένοι από αυτούς, τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ (Αστούριας, 1967, Νερούδα, 1971 Γκαρσία Μάρκες, 1982, Οκτάβιο Πας 1990), πράγμα που όξυνε το ενδιαφέρον του κοινού.

Επίσης, δεν πρέπει να ξεχνάμε και την πολιτιστική σημασία και επιπτώσεις της Κουβανικής Επανάστασης του 1959 καθώς και του ειρηνικού περάσματος προς τον σοσιαλισμό του δημοκρατικού Προέδρου της Χιλής Σαλβαδόρ Αγιέντε, καθώς και την καταπίεση και εξορία πλήθους συγγραφέων και διανοουμένων, σα συνέπεια πολλαπλών δικτατοριών. Οι Λατινοαμερικάνοι συγγραφείς, οι περισσότεροι από αυτούς πολιτικοποιημένοι, *“ανακάλυψαν”* τις χώρες τους στην Ευρώπη ή τις ΗΠΑ. Ακόμα, η αναγκαστική συγκατοίκηση με άλλους εξοριστούς Λατινοαμερικάνους τους έκανε να γνωρίσουν καλύτερα και τις άλλες ισπανόφωνες χώρες, οι οποίες συνήθως αλληλοαγνοούνταν.

Για τι πράγμα μιλούν αυτοί οι συγγραφείς ; Για ό,τι μπορείτε να φανταστείτε. Δεν πρόκειται μόνον για *“μαγικές”* εξιστορήσεις ινδιάνων

των υψιπέδων ή της ζούγκλας, ανάμεσα σε μύθους και κοινωνικές διεκδικήσεις. Αυτό είναι το ύφος μόνον ορισμένων όπως π.χ. του Γκαρσία Μάρκες και του μπαρόκ Κουβανού μυθιστοριογράφου Αλέχο Καρπαντιέ. Άλλοι ποιητές και συγγραφείς, απεναντίας, μιλάνε για τη ζωή στις πόλεις, μια που σήμερα 80 περίπου τοις εκατό των πολιτών της Λατινικής Αμερικής κατοικούν εκεί, για μικροαστικά θέματα, για τον έρωτα, για τη ζωή στα στρώματα της ολιγαρχίας, για την πραγματικότητα των νέων και συχνά με την ιδιόλεκτό τους, ακόμα και για την ομοφυλοφιλία, τις σχέσεις για τις γυναίκες, την καταπίεση των μαύρων και των φτωχών κ.λ.π. Τεχνοτροπίες ; Οι πιο ποικίλες που μπορείτε να φανταστείτε. Από τον ρεαλισμό, τη δημοσιογραφική γλώσσα του ρεπορτάζ, την εισβολή μαγνητοφώνου και τηλεφώνου αλλά και τηλεόρασης και ιντερνέτ στη λογοτεχνία, το στυλ του ροκ, των ναρκωτικών κ.α. Πίσω έμειναν οι παραδοσιακές φεουδαρχικές διηγήσεις με τους αγρότες, την εκμετάλλευση των τσιφλικιάδων, τα γνωστά θέματα της υπαίθρου. Οι συγγραφείς μας πλέον ταξιδεύουν, συγκρίνουν την Ευρώπη με τη χώρα τους, ασχολούνται ακόμα κάπως με την Επανάσταση, γράφουν αστυνομικά, χιουμοριστικά, "γυναικεία".

Ένας κατάλογος πάνω από δέκα συγγραφέων τους οποίους παρουσιάζουμε στην παρούσα ανθολογία, μας επιτρέπει να κατανοήσουμε την ποικιλία τρόπων και θεμάτων των νέων αυτών Λατινοαμερικάνων. Παράλληλα οι ποιητές, οι δεξιότεχνες αυτοί της πιο φτηνής - αλλά όχι ευτελούς - τέχνης (μολύβι και χαρτί), συνεχίζουν να διαλογίζονται στα ίχνη του κοσμοπολίτη Μπόρχες, του πολιτικοποιημένου και επικού Νερούδα, του σουρεαλιστή, εθνικιστή, φιλοσόφου, δημοκρατικού, ερωτικού, πολύπλευρου Οκτάβιο Πας αλλά και του πονεμένου ινδιάνου Σέσαρ Βαγιέχο, εξερευνούν είτε τα ίδια βαθιά φιλοσοφικά θέματα είτε τις ιστορίες και τις ρίζες της χώρας τους και της Αμερικής όλης είτε τις αντιξοότητες του έρωτα, της καθημερινής ζωής, του χρόνου, των αντικειμένων που αντιστέκονται στη γλώσσα του ποιητή, του ξεφεύγουν, τον αφήνουν ανικανοποίητο.

Οι συγγραφείς και ποιητές που αναφέρουμε είναι όλοι πρώτης τάξεως. Ορισμένοι, κυρίως προγενέστεροί τους, έχουν πλήρως μεταφραστεί στα ελληνικά, για παράδειγμα ο Βάργκας Γιώσα, ο Γκαρσία Μάρκες, ο περισσότερος Κάρλος Φουέντες, το ίδιο κι ο Καρπαντιέ, ο Πάκο Ιγνάσιο Τάϊμπο, κάπως ο Μπολάνιο. Οι περισσότεροι όμως αξίζει να μεταφραστούν ευρύτερα, προσφέροντας μια ζωντανή, χυμώδη και συναρπαστική λογοτεχνία και ποίηση στον Έλληνα αναγνώστη.

Η εμπορευματοποίηση της λογοτεχνίας, το Ιντερνέτ, τα ταξίδια, τα βραβεία, οι εκθέσεις βιβλίων έχουν και τα καλά τους : μας επιτρέπουν να διαβάσουμε κι άλλους ακόμα συγγραφείς, εκτός από τους πολύ

γνωστούς. Σε αυτό συντελούν και τα **λογοτεχνικά βραβεία** τα οποία προκηρύσσονται κάθε χρόνο στην Ισπανία – την ομόγλωσση μητέρα πατρίδα. Αυτά είναι το ετήσιο βραβείο *Θερβάντες* (το Νόμπελ των ισπανόφωνων) που βραβεύει συνήθως το σύνολο ενός έργου, το βραβείο του *πρίγκιπα των Αστουριών*, το βραβείο *Χουάν Ρούλφο* (που απονέμει το γαλλικό ραδιόφωνο σε διηγηματογράφους), το βραβείο *μυθιστορήματος Ρόμουλο Γκαγιέγος* στη Βενεζουέλα, το βραβείο ποίησης *Φεδερίκο Γκαρσία Λόρκα και βέβαια τα βραβεία των εκδοτικών οίκων Αλφαγουάρα, Πλανέτα, Σειξ Μπαρράλ*, κ.λ.π. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι τις δύο τελευταίες δεκαετίες, μεγάλοι ισπανικοί εκδοτικοί οίκοι έχουν εξαγοράσει μικρότερους των χωρών της Λατινικής Αμερικής, εξελισσόμενοι πλέον σε γίγαντες στον τομέα. Ακόμα, οι ετήσιες μεγάλες εκθέσεις βιβλίου στη Μαδρίτη, τη Γουαδαλαχάρα του Μεξικού και αλλού, βραβεύουν συγγραφείς, τους προβάλλουν, συντελούν στην ευρύτερη διάδοση του έργου τους. Κοντά σ' αυτά, οι λογοτεχνικοί πράκτορες είναι πλέον πανταχού παρόντες για τα δικαιώματα μεταφράσεων, ιδίως με έδρα τη Βαρκελώνη και σε άλλες πόλεις.

Οι μικρές χώρες, δεν βρίσκονται αναγκαστικά στο περιθώριο : είχαν μέχρι τώρα παραδείγματα σημαντικών λογοτεχνών που κατάγονται απ' αυτές. Ας αναφέρουμε τους ποιητές αλλά και τον εξαιρετικό πεζογράφο Σέρχιο Ραμίρες από την Νικαράγουα, τους εξαιρετικούς ποιητές της Χιλής, τους πεζογράφους της Γουατεμάλας, τους μεταφρασμένους και στα ελληνικά Ουρουγουανούς Εδουάρδο Γκαλεάνο και τον ποιητή Μάριο Μπενεντέτι, τον πατριάρχη της Παραγουανής λογοτεχνίας Αουγούστο Ρόα Μπάστος που έζησε 40 χρόνια στην εξορία αλλά ευτύχησε να πεθάνει στην δημοκρατική πλέον χώρα του, τους νέους και δραστήριους συγγραφείς του Πουέρτο Ρίκο αλλά και από τον Άγιο Δομήνικο, οι οποίοι, όπως ο πολυβραβευμένος Junot Diaz, μετανάστης στις ΗΠΑ και πανεπιστημιακός ήδη, που γράφει πλέον στα αγγλικά και διηγείται με πολύ χιούμορ ιστορίες προσαρμογής των Λατίνων στην μητρόπολη του βορρά, για να μη μιλήσουμε για την πληθώρα Κουβανών συγγραφέων είτε της διασποράς είτε στο νησί, είναι όλα παραδείγματα του ότι στην λογοτεχνία δεν υπάρχουν μικρές χώρες.

Στο υλικό που διαθέτουν πολλοί Λατινοαμερικάνοι συγγραφείς περιλαμβάνονται και πάμπολλοι **μύθοι** των χωρών τους. Αυτοί παραπέμπουν είτε στις παραδόσεις των ινδιάνων, είτε στη θεογονία των μαύρων σκλάβων είτε στις περιπέτειες προσαρμογής μεταναστών από τις ασιατικές και ευρωπαϊκές χώρες. Παρά την ύπαρξη μεγάλων πληθυσμών ινδιάνων, μαύρων και ασιατών όμως, **η Λατινική Αμερική παραμένει η πιο "κοντινή μας" ήπειρος**. Διότι και υιοθέτησε **δύο ευρωπαϊκές γλώσσες**, τα ισπανικά και τα πορτογαλικά και οι άρχουσες τάξεις τους,

ανεξαρτήτως φυλής (λευκοί, μιγάδες) είχαν όλες στο μυαλό τους την **διανοητική παιδεία και τους θεσμούς της Ευρώπης (και μια μικρή δόση Ηνωμένων Πολιτειών για το προεδρικό σύστημα)** κι έτσι διαμόρφωσαν τα ανεξάρτητα κράτη τους. Οι ίδιοι οι Λατινοαμερικάνοι, αισθάνονται Ευρωπαίοι, θαυμάζουν την Αρχαία Ελλάδα, το ένδοξο παρελθόν της χώρας μας, τον πολιτισμό μας και θα ήθελαν να μας μοιάσουν και στο ιδεολογικό πεδίο. Αυτό δημιουργεί μια οικειότητα με τα θέματα και την νοοτροπία των συγγραφέων τους την οποία δεν έχουμε π.χ. με τους Ινδούς και άλλους Ασιάτες ούτε με τους Αφρικάνους.

Εξάλλου , πρέπει να σημειώσουμε ότι εδώ και τουλάχιστον μια η δύο δεκαετίες, δεν υπάρχουν πλέον δικτατορίες στη Λατινική Αμερική. Βέβαια, οι δημοκρατίες συχνά δεν κατάφεραν να προωθήσουν τη διανομή του εισοδήματος και στις λαϊκές τάξεις, το αντίθετο μάλιστα, οι ανισότητες αυξάνονται και οξύνονται τα κοινωνικά προβλήματα, ξεπηδούν νέοι λαϊκισμοί και μεσσιανισμοί, αλλά σε γενικές γραμμές, έχουμε πλέον μια δημοκρατική ομαλότητα που επηρεάζει και τη λογοτεχνία, ή μάλλον το περιρρέον κλίμα όπου φύεται.

Και το μέλλον ; Πριν από ένα χρόνο, το Σεπτέμβριο του 2007 στη Κολομβία, προσκεκλημένοι από την "Μπογοτά, παγκόσμια πρωτεύουσα του βιβλίου", βρέθηκαν 39 Λατινοαμερικάνοι συγγραφείς νεότεροι από 39 χρόνια. Είναι η νέα γενιά, διαφορετική από αυτούς που παρουσιάζουμε στο αφιέρωμα, οι οποίοι έχουν ήδη δημοσιεύσει αρκετά βιβλία και αρχίζουν να "ακούγονται" σαν συγγραφείς. Κατάγονται από όλες τις χώρες και περιλαμβάνουν και "μετανάστες" στις ΗΠΑ (όπου οι ισπανόφωνοι είναι πλέον 40 περίπου εκατομμύρια, πρώτη μειονότητα της χώρας, πριν από τους μαύρους). Οι περισσότεροι από αυτούς, είναι γύρω στα τριάντα, έχουν κάνει ανώτερες σπουδές, συχνά είναι διδάκτορες ευρωπαϊκών ή αμερικάνικων πανεπιστημίων ή έχουν ζήσει στις ΗΠΑ με υποτροφίες. Είναι άντρες και γυναίκες. Τα επόμενα χρόνια θα τους ακούσουμε ακόμα περισσότερο, θα τους διαβάσουμε και ενδεχομένως θα τους μεταφράσουμε και στην Ελλάδα. Προς το παρόν, ας περιοριστούμε σήμερα στις καθιερωμένες αλλά όχι τόσο γνωστές αξίες που παρουσιάζουμε στο αφιέρωμά μας. Η λογοτεχνική σημασία τους είναι δεδομένη και αναμένει εκδότες, μεταφραστές και αναγνώστες για να αναγνωριστεί περαιτέρω.

Ποίηση

.....

Προοπτικές

Όπως είπαμε και παραπάνω, το έργο των νεώτερων Λατινοαμερικάνων συγγραφέων είναι και ευκολότερο και δυσκολότερο από εκείνο των προγενεστέρων τους, της Έκρηξης. Ευκολότερο διότι υπάρχει ήδη ένα δεδομένο ενδιαφέρον για την Λατινική Αμερική και ακόμα ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό πολλών εκατομμυρίων αναγνωστών. Δυσκολότερο βέβαια διότι η θεματική των προγενεστέρων έχει αρχίσει να εξαντλείται (π.χ. η καταπίεση των δικτατοριών, η εξορία, ο ανταρτοπόλεμος, οι κοινωνικές ανισότητες κλπ.) και πρέπει να ανακαλύψουν νέα θέματα και τομείς, κυρίως στο μυθιστόρημα. Βέβαια, η ενδοσκόπηση ποτέ δεν είναι πρόσφορη και τόσο ενδιαφέρουσα. Γι' αυτό οι νέοι Λατινοαμερικάνοι πεζογράφοι συνεχίζουν να ασχολούνται με κοινωνικά προβλήματα και παντός είδους άλλη ειδικότερη κοινωνική θεματολογία. Αλλά και «η τέχνη για τη τέχνη» εξακολουθεί να έχει φανατικούς αναγνώστες. Απόδειξη το ζωνρό ενδιαφέρον των αναγνωστών για τα γραπτά του πρόσφατα εκλιπόντος Χιλιανού συγγραφέα **Ρομπέρτο Μπολάνιο**. Το μυθιστόρημα που τον έκανε παγκόσμια γνωστό, χαρίζοντάς του το Βραβείο Ρόμουλο Γκαγιέγος το 1999 «Οι άγριοι ντεντέκτιβς» είναι ένα ποιητικό ταξίδι 600 σελίδων, όλο γοητεία, στο κόσμο μιας παρέας νέων λογοτεχνών στο Μεξικό, όπου μόνο η λογοτεχνία αξίζει τον κόπο να ζεις. Μένει να δούμε και τα επιτεύγματα άλλων νεωτέρων συγγραφέων που εμφανίζονται σταδιακά για να μπορέσουμε να διακρίνουμε κυρίαρχες τάσεις και θέματα. Εξάλλου, η πραγματικότητα των χωρών της Λατινικής Αμερικής έχει τόσο μεγάλο εύρος, χρώματα και ποικιλία που σίγουρα κάτι θα τραβήξει τη προσοχή του μελλοντικού συγγραφέα και αναγνώστη.

Γιώργος Ρούβαλης

Σεπτέμβριος 2008

Σημείωση "Μια πρώτη εκδοχή του παρόντος, δημοσιεύθηκε στο περιοδικό ΔΙΑΒΑΖΩ, τεύχος 487, Ιούλιος-Αύγουστος 2008, σελ 114-140 (αφιέρωμα στη Σύγχρονη λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής.).

Βλ. επίσης τις εισαγωγές στα παρακάτω βιβλία :

- Χούλιο Ραμόν Ριμπέϋρο : Ο Λόγος του Μουγκού, Κέδρος, 1981 (Περουάνικη λογοτεχνία)
- Χοσέ Εμίλιο Πατσέκο : Μάχες στην Έρημο, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1994 (Μεξικάνικη λογοτεχνία, μια σύντομη ματιά)
- Γ. Ρούβαλη : Νέοι Πεζογράφοι της Λατινικής Αμερικής, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1994 (Μετά την «Έκρηξη»)
- Αλφρέδο Μπράις Ετσενίκε : Ένας κόσμος για τον Τζούλιους, Σκρίπτα, Αθήνα 2005 (Ένας εντομολόγος της ολιγαρχίας)

- Ρικάρδο Πόσας, Χουάν Πέρες Χολότε, η ζωή ενός Ινδιάνου Τσοτσίλ, Ροές, Αθήνα 2008, (Οι Ινδιάνοι στην Λατινική Αμερική και το Μεξικό)
- Γκιγιέρμο Καμπρέρα Ινφάντε : Τρεις ταλαίπωροι τίγρεις, Τόπος (υπό έκδοση 2009), (Τι είναι η γλώσσα τι είναι η ζωή, μια ανάλαφρη απάντηση)
- Χοσέ Εμίλιο Πατσέκο : Έσχατη προδοσία, ποιητική ανθολογία, Ηριδανός (υπό έκδοση, 2009) – Ο Μεξικάνος Ηράκλειτος

Οι αναφερόμενοι στην παρούσα ανθολογία συγγραφείς , καθώς και άλλοι πεζογράφοι και ποιητές, παρουσιάζονται σε ελληνικές μεταφράσεις στα σεμινάρια και διαλέξεις του γράφοντος στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο της Εταιρείας Φίλων του Λαού με τίτλο «Ιστορία και Λογοτεχνία της Λατινικής Αμερικής».

Εγγραφή και φοίτηση δωρεάν. Ευριπίδου 12, Αθήνα. Τηλ. Γραμματείας 210- 822 13 91\ 822 02 52.